

Transparència i explicabilitat

Els sistemes d'IA han d'explicar el seu funcionament, les dades que utilitzen, les persones que hi han intervingut, els resultats que proporcionen i, en definitiva, les seves capacitats i limitacions.

✖ Per exemple

En una classe de ciències socials s'utilitza una IA per analitzar discursos polítics i classificar-los segons l'orientació ideològica.

✖ Però

- Si l'eina no ofereix informació comprensible sobre com arriba als seus resultats, pot el professorat guiar una reflexió crítica?
- Què es pot fer quan no es pot verificar quines dades o criteris ha fet servir la IA per generar una resposta?
- Com afecta la falta de explicabilitat a la capacitat del professorat per anticipar possibles biaixos i errors del sistema?
- De quina manera es veu limitat l'acompanyament pedagògic quan no és possible contrastar ni contextualitzar adequadament el que produeix la IA?

Preguntes clau

Abans d'utilitzar un sistema d'IA, s'han tingut en compte les capacitats, les competències i l'alfabetització crítica en IA de tot l'alumnat?

És imprescindible que l'alumnat entengui que tota sortida d'un sistema d'IA depèn d'entrades prèvies i de les dades que ha processat, i que tots els models d'IA han estat dissenyats per persones amb interessos i en contextos determinats. Entendre això facilita l'alfabetització computacional necessària per a l'ús crític de la IA quant a transparència i explicabilitat.

Nivell: *Informació/coneixement*

S'ha elaborat, al centre educatiu, un protocol d'utilització de sistemes IA que proporcioni criteris clars que en permetin avaluar la transparència i l'explicabilitat?

Un ús educatiu i pedagògic de la IA implica anar més enllà del simple consum passiu dels seus resultats per, també, interrogar-los i sotmetre'ls a una reflexió crítica: Per què dona aquesta resposta? Què n'ha quedat fora? A quines perspectives dona visibilitat? Quines invisibilitza? Per això cal que els centres disposin d'un protocol consensuat entre tota la comunitat educativa i que doni informació sobre el sistema d'IA utilitzat i estableixi els criteris i límits d'ús de les eines d'IA.

Nivell: *Ús/anàlisi*

S'han compartit i explicat, a la resta de la comunitat educativa, les capacitats i els límits dels sistemes d'IA utilitzats al centre? Hi ha mecanismes per analitzar-ne i avaluar-ne de manera crítica els resultats?

Es pot convidar l'alumnat a imaginar com millorar la transparència d'un sistema o d'una aplicació, o fins i tot a crear una guia explicativa que complementi l'eina, per fomentar la creativitat i la reflexió crítica des d'una perspectiva constructiva.

Nivell: *Avaluació/acció creativa*